

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת שלח תשפ"ד לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תמ"ז

וּנְרָאָה דאיתא בגמרא (ברכות טו:) רב ספרא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתשים שלום בפמליא של מעלה [בחבורת שרי האומות, שכשהשרים של מעלה יש תגר ביניהם, תיכף יש קטטה בין האומות] ובפמליא של מטה [בחבורת חכמים] וכו' ע"כ. והיינו שכל מלחמה שמתעורר למטה בין האומות, בתחלתה יש דיון למעלה בין השרים, והם יוצאים ללחום ולעמוד לסיוע על האומה שלה. וכאשר יש שלום בפמליא של מעלה, בהשרים של האומות, יש שלום למטה בין האומות עצמם. ומצינו בקריעת ים סוף, ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם, והנה מצרים נוסע אחריהם (שמות יד-י), וברש"י ראו שר של מצרים נוסע מן השמים לעזור למצרים ע"כ. ובמדרש (שם כא-ה) שאין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שרן תחלה. וכן אתה מוצא בנבוכדנצר שהפיל הקב"ה לשרו תחלה שנאמר (דניאל ד-כח) עוד מלתא בפום מלכא קל מן שמיא נפל ע"כ.

וּכְמוֹ כן בכבישת שבעה עממין הוצרכו מתחלה להפיל שרן מלמעלה כדי שיוכלו ישראל למטה לכבוש הארץ. ומצינו כן במלחמת סיחון, שאמר ה' למשה ראה החילותי תת לפניך את סיחון ואת ארצו החל רש וגו' (דברים ב-לא). וברש"י כפה שר של אמוריים של מעלה, תחת רגליו של משה, והדריכו על צוארו ע"כ. וזה היתה יראתם של המרגלים, בראותם גודל השפע בארץ כנען, וחזק העם בני

ויהם כלב את העם אל משה, ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה (יג-ל). וברש"י אפילו היא בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו (סוטה לה). ע"כ. ולשון רש"י מורה שאפילו תהא ארץ ישראל בשמים, עם כל זה נעלה. והיא פליאה לדבר בלשון גוזמא שתהא הארץ ההוא בשמים. וגם איך עושין סולמות להגיע שם, כאשר אין דבר על מה שישען הסולם. ומה גם מן הארץ לשמים היא מהלך חמש מאות שנה (פסחים צד:), ואי אפשר לאדם בימי חייו הקצרים לעלות בסולם לשמים.

וּנְרָאָה כי במשנה תורה כתיב, שאמרו המרגלים, עם גדול ורם ממנו, ערים גדולות ובצורות בשמים (דברים א-כח). והיינו שחומות הערים הם גבוהות מאד, ובלשון הבאי הגזימו על גודלם שהם עד לשמים. ועל זה ענה כלב, עלה נעלה וירשנו אותה, שאפילו היא בשמים, היינו החומות של הערים הם גבוהות ביותר, נעשה סולמות לעלות על החומות, וירשנו אותה.

*

אך דברי המרגלים צריכין ביאור, כי גם חומות הגבוהות ביותר, אין גובהם רק כמה קומות, שלא יוכלו בני אדם לעלות, ואין שום תועלת לעשות חומות עד לב השמים, ואיך הגזימו שהם ערים גדולות ובצורות בשמים.

שלשים ושמונה שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים, מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדבור עם משה, שנאמר (דברים ב-טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי לאמר, אלי היה הדבור (רש"י ויקרא א-א).

ומספרים מהרה"ק רבי הלל מפאריטש זצ"ל, שהיה תלמידו של בעל התניא זי"ע, ואחר פטירת רבם רצו החסידים לקבלו עליהם למנהיג ומורה דרך. ונסע רבי הלל לאותו עיר שהיו החסידים מקובצים שם. ועל הדרך נתגלה אליו רבו בעל התניא, וביקש ממנו שלא יקבל ההתמנות אלא ימסרנו לבנו הרבי האמצעי זי"ע, וחזר מדרכו. ואמר אחר כך, כי על זה שלא נתמנה פרנס אין הוא מתחרט, אבל על המדריגות והשגות שזכיתי בעת שעליתי על העגלה לקבל הנשיאות, ונלקח ממנו על הדרך בחזרה, על זה כואב לבי ע"כ. ועל זה כאבה גם לבם של המרגלים, שיאבדו ההארות והמדריגות שהגיעו אליהם, ויהא להם ירידה, ומעלין בקודש ולא מורידין (מגילה ט).

*

גם יש לומר עוד בביאור הדברים, שזהו על דרך שאמרו (כתובות קה.) אמר רבא מאי טעמא דשוחדא [למה אסור ליטלו לזכות את הזכאי], כיון דמקבל שוחד מיניה איקרבא דעתיה לגביה והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו [אין דעתו מתקרב לצד החובה לחייב את עצמו ואפילו מתכוין לדין אמת]. מאי שוחד, שהוא חד [הנותן והמקבל נעשים לב אחד]. ואמרו עוד (שם) דרבי ישמעאל ברבי יוסי הוה רגיל אריסיה דהוה מייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי [סל פירות מפרדס של רבי ישמעאל], יומא חד אייתי ליה בה' בשבתא, אמר ליה מאי שנא האידנא. אמר ליה דינא אית לי, ואמינא אנג אורחאי אייתי ליה למר. לא קביל מיניה. אמר ליה פסילנא לך לדינא. אותיב זוזא [זוג] דרבנן וקא דיינין ליה. בהדי דקא אזיל ואתי [בכל אשר הולך ובא, היה לבו לזכותו של אותו אריס, ובאין לו פתחי זכיות], אמר, אי בעי טעין הכי ואי בעי טעין הכי [הלואי

ענקים, הרי השר שלהם בשמים כחו עצום מאד, ולא נוכל להורישם. וזהו שאמרו כי הערים גדולות זבצורות בשמים, היינו השרים שלהם בשמים חזקים מאד, ומוזה נשתלשל למטה גדול חזק העם, ולא נוכל להורישם.

*

והנה בגמרא (סוטה שם) אמרו, ויהס כלב את העם, שמתחלה התחיל יהושע לדבר, והשתיקוהו בנויפה ואמרו לו, דין ריש קטיעה ימלל [מי שראשו קטוע, שאין לו בנים ליטול חלק בארץ, הוא ידבר] ע"ש. ובמהרש"א שם הקשה על פירוש זה, דלפי שנותיו של יהושע שהיו ק"י שנה, לא היה לו ליהושע רק מ"ב שנה בזמן המרגלים, והיה ראוי להוליד בנים ובני בנים ע"ש. ועוד תקשה, דהא יהושע הלך בשליחות של שבט אפרים, שמינו אותו לנשיא על שבטם, ודעתו שהוא אומר, נוגע לכל שבטו, ואם כן מה לו שאין לו בנים לנחול.

גם לבאר מה שאמר ה', ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורישנה (יד-כד). למה לא הזכיר ה' גם את יהושע שמילא אחרי ה'. וגם למה קרא ה' לכלב בתואר 'עבדי'.

ונראה דהנה בזה"ק בפרשתנו (קנח.) איתא, כולם אנשים, כלהו זכאין היו, אלא אמרו, אי ייעלון ישראל לארעא, נתעבר אנן מלמהוי רישין, וימני משה רישין אחרנין, דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין, אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלו עיטא בישא לגרמייהו, מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו ע"כ. והנה בודאי ראשי ישראל שהסכים ה' ומשה עליהם, לא היו מרודפי אחר כבוד הגשמי, אלא כוונתם היתה לשמים, כי מנהיגי ישראל משפיעים להם מן השמים אורות גדולות בזכות הציבור שהם מנהיגים אותם על דרכי התורה. וכמו שאמר משה לבני ישראל, בשבילכם הוא נדבר עמי, שכן מצינו שכל

כלב היה באותה נסיון של שאר המרגלים, והיה לו עבודה רבה שלא להכנע, שיבטל חשבונותיו הפרטיים בשביל כבוד ה'. על כן עליו אמר ה' ו'עבדי כלב', שהיה בזה עבד נאמן לקונו, כמו עבד שאין לו שום יד לעצמו, ויד עבד כיד רבו (בבא מציעא צו.), כן ביטל כלב עצמו לרצון ה' נגד רצונותיו. וזהו שאמר ו'עבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו', גם עמו היתה רוח אחרת, שהיה משוחד לומר כמו שאר המרגלים, ועם כל זה ו'ימלא אחרי', לכן והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה.

*

ואמר הכתוב על כלב, וימלא אחרי, דאיתא בגמרא (שבועות לה:) כל הנטפל לשם מלפניו הרי זה נמחק,

לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו ה' ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (ה' יסודי התורה ו-ג) כל הנטפל לשם מלפניו מותר למוחקו, כגון למ"ד מלהו"ה ובי"ת מבאלקים וכיוצא בהן אינן כקדושת ה'. כל הנטפל לשם מלאחריו, כגון ר' של אלקיך וכ"ם של אלקיכם וכיוצא בהן אינן נמחקין, והרי הם כשאר אותיות של שם, מפני שהשם מקדשם ע"כ. ובאור החיים הק' (פ' ואתחנן) פירש בזה, ואתם הדבקים בה' 'אלקיכם' (דברים ד-ד), שדביקות ישראל בה' אינם כדביקות האותיות שמלפניו, אלא כאותיות שמלאחריו שהם כ"ם של 'אלקיכם', שהם קדושים כשאר האותיות של השם ע"ש.

וביאורו הוא, כי ישנם בני אדם העובדים את ה', אבל מתחלה מסדרים צורכי עצמם, להשלים כל מה שנוגע לטובתם ופרנסתם, וכאשר השלימו צרכיהם, הם משלימים חובתם לשמים. וכאשר יהא סתירה בין צורכי גופם לצורכי נפשם, הם נותנים דין קדימה לצורכי גופם. ואנשים כאלו הם דבוקים לה' מלפניו, שצורכי עצמם מוקדמים לצורכי שמים, ובאלו אין קדושה והמה נמחקים. ולעומת זה יש צדיקים שאין להם בעולמם רק צורכי שמים, שזהו כל מעיינם ושיחתם, ורק כאשר השלימו

ויטעון כך וכך ויזכה בדין]. אמר, תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי, כך, מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה ע"כ.

הרי לנו כי בכל דיון יש להאדם סברות לכאן ולכאן, אבל אם יש לו נגיעה, אז השוחד יעור עיני חכמים, ורואה אותה הצד יותר, כי אין אדם רואה חובה לעצמו. והנה המרגלים היה להם כמה סיבות לדון על טובת כניסת הארץ, אך בהיות שהיה להם הנגיעה שיאבדו את נשיאותם בבואם אל הארץ, על ידי זה נתעוורו עיניהם מלראות הדבר לאמיתו, וממילא הנגיעות שלהם הביאו אותם להחליט שלא להכנס לארץ.

*

והנה נגיעה זו שיעבירו אותם מנשיאותם בבואם לארץ, היה נוגע לכל המרגלים חוץ מיהושע, כי אלדד ומידד מתנבאים במחנה (במדבר יא-כז), ומה נבואה נתנבאו, אמרו משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז.). ויהושע ידע נבואה זו, שהרי אמר למשה, אדוני משה כלאם. ואם כן טענת המרגלים לא נוגע אליו כלל, ואדרבה הלא הוא יתעלה, ויתמנה להיות עומד בראש כל ישראל, ולמלאות מקומו של משה. ולכן כאשר התחיל יהושע לדבר נגד המרגלים, השתיקו אותו בנויפה, כי לכבודו הוא מדבר, ואמרו לו רישא קטיעא, משה רבינו שהוא ראש בני ישראל, משה מת, רישא קטיעא, ויהושע מכניס, ובודאי אתה רוצה ליכנס, ולכבוד עצמך אתה דורש, ואי אפשר להתחשב בדבריו, ובוזה השתיקו אותו. אמנם כלב, אשר בכניסת הארץ יהיה גורלו כמו שאר הנשיאים, שיעבירו אותו מנשיאותו, אותו לא יכלו להשתיק, ויהס כלב את העם אל משה.

ומעתה הן אמת שיהושע וכלב עמדו שניהם נגד שאר המרגלים, מכל מקום ליהושע לא היה כאן נסיון לומר האמת, כי אדרבה לטובתו היא כניסת הארץ. אבל

בניהם של הזיתים והענבים. הרי ילמדו מפרשה זו, כי ה' מחשיב הבנים הללו, הגם שאבותיהם אין להקריבם אשה לה', מכל מקום בניהם נבחרו לקרבן אשה לה'. ולא עוד, אלא שאין אומרים שירה אלא על היין (ברכות לה). [שאיין אומרים בלויים שיר של קרבן במקדש אלא על היין, כשמנסכין נסכי מזבח] ע"כ. ובתוספות שם, שאין אומרים שירה על שום אכילת מזבח, כגון זריקת דמים וניסוך המים, כי אם על היין ע"כ. הרי שהבנים נבחרו למזבח יותר מאבותיהם בשתי דברים, חדא, שמנסכין היין על המזבח. שנית, שאין אומרים שיר אלא עליהן. ובזה ימצאו ישראל חיזוק, שבניהם יבחרו להכנס להארץ, אם כי אבותיהם לא היו ראויין לכך.

ויי בזה עוד יותר, דאיתא במדרש רבה (ריש פרשת צו ו-א) מתחלת הספר ועד כאן כתיב וערכו בני אהרן, וזרקו בני אהרן, ונתנו בני אהרן (ויקרא א-ו). אמר משה לפני הקב"ה, הבור שנואה ומימיה חביבין, חלקת כבוד לעצים בשביל בניהן, דתנינן תמן (תמיד כט). כל העצים כשרים למערכה חוץ משל זית ושל גפן, ולאהרן אין אתה חולק לו כבוד בשביל בניו. אמר לו הקב"ה חייך שבשבילך אני מקרבו, ולא עוד אלא שאני עושה אותו עיקר ובניו טפלים, צו את אהרן ואת בניו לאמור ע"כ. הרי לנו כי חוץ ממה שהזית והגפן בניהן עולין למזבח, הם גורמים גם טובה לאבותיהם, שאין לוקחין עצים למערכה מהם, ונחלק כבוד לעצים בשביל בניהן. הרי לנו כי הבנים יש להם כח להעלות כבוד לאבותיהם. ואהרן שחטא בעגל, קירבו ה' בשביל בניו. ובזה ימצאו הדור המדבר חיזוק, שאם כי נכשלו בחטא המרגלים, ילמדו מפרשת נסכים שנתקרבו הבנים, כי השמן מהזית והיין מהגפן עולים למזבח. ולא עוד, אלא שבעבור זאת חולקים כבוד גם לאבותיהם, שאין נוטלין מהם לעצי המערכה.

צורכי קונם, הם מתעסקים בצורכי עצמם. ואנשים הללו הם דבוקים לה' מלאחריו, שצורכי עצמם באים רק לאחר שהשלימו צורכי שמים. וכמו כן היו במרגלים, ה' אומר ליכנס לארץ, והם הקדימו צורכי גופם, שיעבירו אותם מנשיאותם, והנטפלים לה' מלפניו נמחקים. ולעומת זה כלב, ביטל עצמו כולו לרצון ה', ובמקום כבוד ה' אין להסתכל כלל על התועלת שנוגע לעצמו, וימלא אחריו, הוא נטפל לה' מלאחריו, ולכן והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה, הוא ובניו אחריו.

*

והנה אחר פרשת המרגלים נאמר להם פרשת נסכים, כי תבואו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם, ועשיתם אשה לה' וגו' (טו-ב). וברש"י בישר להם שיכנסו לארץ ע"כ. וברמב"ן כתוב, אחר שהבטיח את הבנים שיבואו אל הארץ, השלים להם תורת הקרבנות שיקריבו נסכים בבואם לארץ. ואולי היה זה עתה, לנחמם ולהבטיחם, כי היו נואשים לאמר, מי יודע מה יהיה לאורך ימים לסוף ארבעים שנה, ואם יחטאו גם הבנים. ולכן ראה הקב"ה לנחמם, כי בצוותו אותם במצות הארץ הבטיחם שגלוי לפניו שיבואו ויירשו אותה ע"כ. ואכתי צריך ביאור, דלמה בחר ה' מכל המצות התלויות בארץ, למסור להם פרשת נסכים דייקא.

ונראה כי במצוה זו אנו רואים כי יתכן חשיבות להבנים יותר מלאבותיהם, כי התורה אסרה כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב-יא). וברש"י כל מתיקת פרי קרויה דבש ע"כ. ואם כן ענבים וזיתים אין להקטירם על המזבח. וכעת נאמרה להם פרשת נסכים, להקריב על כל קרבן שמן למנחה, ויין לנסכים, אשר הם

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יוסף הערמאן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בארופו בנו למול טוב	מוה"ר ר' אהרן יוסף באש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואיו בנו למול טוב	הרב ר' יוחנן טווערסקי שליט"א משגיח בישיבתנו הק' לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' דוד ב"ץ הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהבנם בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' נפתלי מאיר האפמאן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב
--	--	---	--	--